

הנחיות פרקליט המדינה	הנחיה מס' 5.3 - מעקב אחר קביעת מועד להקראה בתוך 30 יום מיום הגשת כתב אישום נגד נאשם המצוי במעצר
19 אפריל 1991; 2 ינואר 1994, 1 ינואר 2003	עדכון אחרון: כט אייר תשע"ט, 3 יוני 2019

5.3 מעקב אחר קביעת מועד להקראה בתוך 30 יום מיום הגשת כתב אישום נגד נאשם המצוי במעצר

א. המסגרת החוקית:

1. סעיף 60 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים)¹ (להלן: חסד"פ-מעצרים) קובע:

"נאשם, שלאחר הגשת כתב האישום נגדו היה נתון במעצר בשל אותו כתב אישום, תקופה המצטרפת כדי 30 ימים ולעניין מעצר בפיקוח אלקטרוני – כדי 60 ימים, ומשפטו לא החל, ישוחרר מן המעצר, בערובה או ללא ערובה; ואולם רשאי בית המשפט לדחות את מועד תחילת המשפט, בלא שישוחרר, ל-30 ימים נוספים, אם ביקש זאת הנאשם או סניגורו." [הדגשה לא במקור]

2. סעיף 143 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב – 1982² (להלן: חסד"פ), שכותרתו "תחילת המשפט" קובע:

"בתחילת המשפט יקרא בית המשפט את כתב האישום באזני הנאשם, ויסביר לו, אם ראה צורך בכך, את תכנו, אולם רשאי בית המשפט לא לעשות כן לגבי נאשם המיוצג על ידי סניגור, אם הודיע הסניגור לבית המשפט, כי קרא את כתב האישום באזני הנאשם והסביר לו את תכנו, ואם אישר הנאשם את ההודעה; דברי הנאשם וסניגורו יירשמו בפרוטוקול".

3. תחילתו של משפט פלילי, בהתאם לסעיף 143 לחסד"פ, היא, אפוא, בהקראת כתב האישום באזני הנאשם³. מכאן שיש לקיים את הקראת כתב האישום בפני נאשם עצור תוך 30 יום מיום הגשת כתב האישום נגדו, ובעניינו של נאשם שנעצר בפיקוח אלקטרוני תוך פרק זמן של 60 ימים.

4. מטרת סעיף 60 לחוק הינה להבטיח, כחלק מזכויותיו של הנאשם, שלא יוחזק במעצר לתקופה העולה על 30 ימים מבלי שהוברר לבית המשפט כי הובא לידיעת הנאשם תוכנו של כתב האישום והעבירות המיוחסות לו. עיון בלשון סעיף 60 לחסד"פ-מעצרים מלמד גם כי אין הכרח שהנאשם ישב במעצר באופן רצוף, ומניין הימים אינו נפסק, אלא אך מושהה, אם במהלך התקופה שוחרר הנאשם מסיבה כלשהי.

¹ חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996, ס"ח 338.

² חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982, ס"ח 1043.

³ ראו גם ע"פ 1523/05 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בבנו); בש"פ 1948/03 שילון נ' מדינת ישראל פ"ד נז(2) 869.

הנחיה מס' 0.0 - מעקב אחר קביעת מועד להקראה בתוך 30 יום מיום הגשת כתב אישום נגד נאשם המצוי במעצר	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כט אייר תשע"ט, 3 יוני 2019	19 אפריל 1991; 2 ינואר 1994, 1 ינואר 2003

5. בבש"פ 1911/11 רווה נ' מדינת ישראל⁴ (להלן: פרשת רווה) ציין בית המשפט העליון כי:

"מאות כתבי אישום מוגשים מדי יום ביומו לבתי המשפט בישראל, ולמספר נכבד של כתבי אישום מצורפת בקשה למעצר עד תום ההליכים ונערך דיון בבקשה. לא ייפלא כי מפעם לפעם נופלות תקלות ולא מתבצעת הקראה כהלכתה לנאשם תוך 30 יום מהגשת כתב האישום. באחריותה של התביעה להסב את תשומת לבו של בית המשפט לכך, אך גם באחריות בית המשפט לדאוג לנוהלים ולבקרה מתאימה על מנת לצמצם את האפשרות לתקלה מעין זו." [ההדגשות לא במקור]

6. ההיגד הנכלל בסעיף 60 לחסד"פ-מעצרים "ומשפטו לא החל", שעניינו ב"תחילת המשפט", פורש בפסיקותיו של בית המשפט העליון באופן מהותי:

"הוראת סעיף 143 המחייבת כי בית המשפט יקרא באזני הנאשם הלא מיוצג את כתב האישום, ובמידת הצורך יסביר לו את תוכנו נועדה להבטיח כי הנאשם יהיה מודע למהות האישומים נגדו ויבין אל נכון את תוכן ההליך הפלילי המתנהל נגדו. מודעות זו מתחייבת כדי לאפשר לו להתגונן כראוי, ולמצות את מכלול זכויותיו הדיוניות. דרך כלל, הגשמת תכלית זו מצריכה כי בית המשפט ימלא בקפדנות אחר דרישות החוק ויקרא באזני הנאשם את כתב האישום ויוודא כי הוא הבין את תוכנו. יחד עם זאת, מקום בו מתקיימת ישיבה שנועדה לתחילת המשפט והנאשם מודיע כי קיבל את כתב האישום, קרא אותו, והבין אותו, והוא מתייחס לגופו של האישום באופן שמוכן מתוכו כי הבין אל נכון את אופי האישומים נגדו, ניתן לראות בכך תחילת המשפט הן לצורך סעיף 143 לחוק סדר הדין הפלילי והן לצורך סעיף 60 לחוק המעצרים. שהרי תכלית ההגדרה של תחילת המשפט בסעיף 143 לחוק היא בהבאת תוכנו של כתב האישום לידיעת הנאשם – וזו נתמלאה. תכליתו של סעיף 60 – להבטיח כי לא ישב אדם במעצר בלא שמשפטו החל בהבאת תוכנו של כתב האישום לידיעתו ולהבנתו – וזו נתמלאה."⁵

7. בפרשת רווה נקבע כי בעוד ש"דרך המלך" היא לקיים את הקראת כתב האישום בפני המותב היושב בדיון, אין זה מן הנמנע לקיים את ההקראה בדיון המתקיים בפני המותב הדין בבקשת מעצרו של נאשם, זאת במטרה למנוע תקלה של אי ביצוע ההקראה תוך פרק הזמן שנקבע לכך בדיון. וכדרך שכתבו הדברים בפרשה זו:

⁴ בבש"פ 1911/11 רועי רווה נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 22.3.2011).
⁵ בבש"פ 1948/03 שמואל שילן נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(2) 869, פס" 7 (2003).

הנחיה מס' 0.0 - מעקב אחר קביעת מועד להקראה בתוך 30 יום מיום הגשת כתב אישום נגד נאשם המצוי במעצר	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כט אייר תשע"ט, 3 יוני 2019	19 אפריל 1991; 2 ינואר 1994, 1 ינואר 2003

"אלא שדרך המלך לא תמיד ניתנת ליישום, אם בשל העומס הכבד המוטל על בתי המשפט ואם בשל שיטות ונוהלי עבודה הנוהגים בבתי המשפט השונים. כך, יש וההקראה מבוצעת בפני שופט הקראות, ובהתאם לתשובת הנאשם לכתב האישום, מועבר הדיון לשופט או למותב אחר. יש בתי משפט בהם שופט המעצרים, שדן בבקשת המעצר, מבצע באותה הזדמנות הקראה. דרך זו עשויה למנוע לחלוטין את התקלה של אי ביצוע הקראה תוך 30 יום מהגשת כתב האישום. עם זאת, כאשר ההקראה מבוצעת כבר בדיון הראשון בבקשה למעצר עד תום ההליכים, לעיתים יש בכך כדי לאיין את זכותו של הנאשם או הסניגור לקבל את ההזמנה לדיון 14 יום או 48 שעות לפני ההקראה⁶, לפי העניין. לטעמי, אין בכך רבותא גדולה. ראשית, סעיף 20א סיפא לתקנות קובע כי 'בהסכמת הנאשם, מותר לקיים את המשפט גם אם לא הומצאה ההזמנה במועד כאמור'. בנוסף, יש להניח כי סניגור הטוען בלהט במסגרת הדיון בבקשה למעצר עד תום ההליכים, מכיר כבר את חומר החקירה ואת כתב האישום וערוך להקראה, כך שהזכויות הדיוניות והמהותיות של הנאשם לא נפגעות. שהרי, בסופו של יום, תכליתו של סעיף 60 לחוק המעצרים היא להבטיח שלא יישב אדם במעצר בלא שמשפטו החל בהבאת תוכנו של כתב-האישום לידיעתו ולהבנתו (בש"פ 5988/03 אמארה נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 20.7.2003))."

8. עוד נקבע בפרשת רווח כי :

"לא נעלם מעיני כי לעיתים, הליכי המעצר אינם מאפשרים להגנה "ראש שקט" למתן תשובה כהלכתה לכתב האישום, או שאין בידי ההגנה סיפק לכלכל את קו ההגנה. במקרה מעין זה, לא ייגרע מזכויותיו של הנאשם ולא תיפגע תוקפה של ההקראה, אם ההגנה תבקש בעת ההקראה לדחות מתן תשובה לגופו של כתב האישום. מצב מעין זה מוכר במקומותינו כ"הקראה פורמלית". ודוק: הקראה פורמלית אינה שם נרדף להקראה מאולתרת או הקראה על מנת לצאת ידי חובה, ועל בית המשפט לבצע את ההקראה על פי כלליה ודקדוקיה כאמור בסעיף 143 לחוק סדר הדין הפלילי. על הסניגור לאשר כי הקריא למרשו את כתב האישום, על הנאשם לאשר את דבר הודעתו של הסניגור לפיה קרא האחרון את כתב האישום באוזניו ולאשר בפני בית המשפט כי הוא מבין את תוכנו של כתב האישום, והדברים צריכים להרשם בפרוטוקול הדיון (ראו עניין גיאורגדזה⁷, לעיל). עוד על

⁶ חוק סדר הדין הפלילי, תשמ"ב-1982, ס"ח 1592; תקנות סדר הדין הפלילי, תשל"ד-1974, ס"ח 4404.
⁷ בש"פ 9997/07 גיאורגדזה נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 10.12.2007).

הנחיה מס' 0.0 - מעקב אחר קביעת מועד להקראה בתוך 30 יום מיום הגשת כתב אישום נגד נאשם המצוי במעצר	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כט אייר תשע"ט, 3 יוני 2019	19 אפריל 1991; 2 ינואר 1994, 1 ינואר 2003

הפרשנות המהותית-תכליתית למושג "תחילת המשפט" ועל מהותה של הקראה ראו בע"פ 1523/05 פלוני נ' מדינת ישראל, (לא פורסם, 2.3.2006); בש"פ 1948/03 שילון נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(2) 869 (2003). [ההדגשות לא במקור]

ב. התווית מדיניות התביעה:

9. תובע יקפיד הקפדה יתרה על עמידה בלוח הזמנים הקבוע בסעיף 60 דלעיל, לשם מניעת תקלות, שכן אירע לא אחת שנאשמים שוחררו ממעצר אך בשל תקלה שנפלה בשמירה על לוח הזמנים.⁸

10. ככלל, ועל מנת למנוע תקלה, יפעל תובע ליישום הוראת סעיף 60 לחסד"פ-מעצרים באופן הבא:

א. בתיק הקבוע בפני **הרכב דן יחיד** שבו מתבקש גם מעצרו של נאשם – בין מאחורי סורג ובריח ובין בפיקוח אלקטרוני – יבקש התובע לקיים הקראה פורמלית של כתב האישום בפני **שופט המעצרים** כבר **בדיון הראשון** המתקיים בבקשת המעצר, בכפוף להסכמת הסניגור (במידה ולא חלף המועד הקבוע בתקנה 20א לתקנות סדר הדין הפלילי, תשל"ד – 1974⁹). בתיק הקבוע בפני **הרכב תלתא** שבו מתבקש מעצרו של נאשם כאמור מעלה, יבקש התובע משופט המעצרים כבר בדיון הראשון המתקיים בבקשת המעצר, לקיים הקראה פורמלית בפני הרכב תלתא במועד הקרוב ביותר הניתן.

ב. התנגד הסניגור לביצוע הקראה פורמלית של כתב האישום כאמור בסעיף קטן א' וטרם חלף המועד הקבוע בתקנה 20א לתקנות סדר הדין, יפנה התובע את תשומת לב בית המשפט לצורך בקיום ההקראה בפרק הזמן שנקבע לכך בדין ויבקש לקבוע את התיק להקראה בפני המותב שיישב בתיק, או בפני שופט ההקראות (לפי העניין), במועד קרוב ככל הניתן ומוקדם למועד שנקבע לכך בסעיף 60 לחסד"פ-מעצרים.

ג. סירב שופט המעצרים לקיים את ההקראה בעצמו או לקבוע אותה למועד אחר בתוך פרק הזמן שנקבע בסעיף 60 לחסד"פ-מעצרים, יגיש התובע ללא דיחוי, בקשה דחופה

⁸ בפסיקה נקבע כי החזקתו של אדם במעצר לא חוקי אינה מהווה טעם מספיק לשחרורו המידי ממעצר, אלא אך שיקול אחד מיני שיקולים נוספים (כגון טיב הפגם שגרם למעצר הלא-חוקי; אורכו של המעצר הלא חוקי; ועוד) הרלוונטיים להכרעה בשאלה אם להורות על מעצרו מחדש. לעניין זה ראו: פרשת רווח, לעיל ה"ש 4; בש"פ 7847/10 **מדינת ישראל נ' עמאש** (פורסם בנבו); בש"פ 127/10 **פיניאן נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו); בש"פ 7599/08 **בן סעדון נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו); פרשת גיאורגזדה לעיל ה"ש 7.
⁹ 14 יום בכתב אישום המוגש מטעם היועץ המשפטי לממשלה או פרקליט מפרקליטות המדינה, או 48 שעות בכתב אישום המוגש מטעם תובע אחר.

הנחיה מס' 0.0 - מעקב אחר קביעת מועד להקראה בתוך 30 יום מיום הגשת כתב אישום נגד נאשם המצוי במעצר	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כט אייר תשע"ט, 3 יוני 2019	19 אפריל 1991; 2 ינואר 1994, 1 ינואר 2003

לבית המשפט לקביעת מועד להקראת כתב האישום, תוך הסבת תשומת לב בית המשפט ללוח הזמנים שנקבע לכך בדין. התובע יעקוב אחר קבלת ההחלטה בבקשה ויעדכן בכך את התובע המטפל בתיק העיקרי – ככל ששובץ תובע כאמור.

ד. ניתנה החלטה כאמור בסעיף קטן ב', יוודא התובע ששובץ להופעה בדיון ההקראה מול הגורמים הרלוונטיים כי הנאשם העצור זומן לדיון כדיון.

11. תקלות ביישום הוראות סעיף 60 לחסד"פ מעצרים אירעו בעבר במקרים שבהם ערכאת ערעור קיבלה ערר של המדינה על שחרור ממעצר, ובעקבות כך נעצר אדם עד תום ההליכים. במקרים אלו, שבהם ההליך העיקרי מתנהל בערכאה שונה מזו שקיבלה את הערר, קיים חשש ממשי לתקלה של אי עמידה במועד הקבוע בסעיף 60 לעיל. לפיכך, על התובע שהופיע בערכאת הערעור להקפיד ולהמציא מיידית את ההחלטה בערר לפרקליט האחראי על התיק בפרקליטות המחוז. במקביל, על התובע בערכאה הדיונית לעקוב אחר ההחלטה בערר המוגש על שחרור נאשם לחלופת מעצר.